

M/S

Museet for Søfart
Maritime Museum of Denmark

ÅRBOG 2012

UDGIVET AF M/S MUSEET FOR SØFARTS VENNER

M/S MUSEET FOR SØFARTS ÅRBOG

2012-udgaven er bind 71 i rækken af museets årbøger
© M/S Museet for Søfart

Redaktion: Jørgen Selmer og Benjamin Asmussen
Oversættelser: Charlotte Lindhardt, forfatterne og
redaktionen

ISBN 978-87-7015-006-4
ISSN 0085-1418

Grafisk formgivning: Peter Dyrvig Grafisk Design
Bogen er sat med Myriad Pro og ITC Laurel
Trykt hos Zeuner Grafisk

Der kan i årbogen være illustrationer, hvis
rettighedshavere ikke har kunnet findes.
Ved henvendelse til M/S Museet for Søfart
vil kopieringsaftale kunne indgås.

www.mfs.dk

Årbogens forfattere er alene ansvarlige for deres bidrag.
Aftryk af referat af årbogens indhold er tilladt, når
årbogen angives som kilde og et eksemplar af aftrykket
indsendes til M/S Museet for Søfart.
Ved aftryk i større omfang må forfatterens samtykke
indhentes gennem redaktionen.

Forsideillustration:

I den kommende navigationsudstilling flyder en række
store montere i form af isbjerge på gulvet. For at sikre en
smuk og tilgængelig opstilling af de mange genstande
i monterne laver museets konservatorer prøveopstil-
linger på værkstedet. Her simuleres montrens kanter
og irregulære glasflader med ståltråd, og genstandene
monteres med håndlavede specialbeslag.

Foto: Peter C. Normann

Register til årbøgerne 1942-61 findes i årbog 1961,
til 1962-66 i årbog 1966,
til 1967-71 i årbog 1971,
til 1972-76 i årbog 1976,
til 1977-81 i årbog 1982,
til 1982-86 i årbog 1986,
til 1987-91 i årbog 1991,
til 1992-96 i årbog 1997,
til 1997-01 i årbog 2002,
til 2002-06 i årbog 2007,
til 2007-11 i denne årbog.

Årbøgerne 1942-2008 er frit tilgængelige på
museets hjemmeside.

Indhold

Forord	5
OLE MORTENSØN Da skuderne fór	7
PETER BAIRD “En broget skare” Danske krigssejlere i Newcastle upon Tyne	33
THORBJØRN THAARUP En tidsrejse til troperne I kølvandet på Poul de Løwenørn og de første danske kronometre	59
TRINE HALLE En undervisningsafdeling bliver til	83
Årsberetning 2012 for M/S Museet for Søfart	99
M/S Museet for Søfarts Venner – beretning 2011-2012	123
M/S Museet for Søfarts Venner – medlemskab og tilskud	131
Museumsbutikken	133
Stikordsregister til årbøgerne 2007-2011	140

Forord

I 2012 har det nye søfartsmuseum for alvor taget form. Råhuset er færdigt og arbejdet med den indvendige aftegnelse er i fuld gang. Man kan nu helt tydeligt se hvilket storslået bygningsværk, tegnet af BIG – Bjarke Ingels Group, museet næste år kan flytte ind i. De enkelte udstillingsafsnit er planlagt i mindste detalje, og designet, ved de hollandske udstillingsdesignere Kossmann.dejong, ligger klar, så produktionen af udstillingernes spændende fysiske, digitale og interaktive dele kan starte ved årets udgang.

I 2012 passerede vi et par skelsættende datoer og fik fastlagt en afgørende ny dato:

- 30. august kunne Maritim Museums Byg holde rejsegilde på det nye hus.
- 30. december 2012 er sidste åbningsdag for *Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg*, efter 97 år på slottet!
- Lørdag den 29. juni 2013 åbner det nye *M/S Museet for Søfart – Maritime Museum of Denmark*.

I 2012 har så godt som alt arbejde på museet været fokuseret på opgaver der leder frem til åbningen af det nye søfartsmuseum i 2013. En særlig vigtig del af dette har været arbejdet med at sikre en basal offentlig driftsbevil-

ling, som sammen med museets egne indtægter kan sikre, at fondenes store bevillinger til etablering af museet bærer frugt og publikums store forventninger bliver opfyldt. På trods af et stort arbejde med kontakt til en lang række politikere nationalt og lokalt lykkedes det, som resultat af finanslovsforhandlingerne, kun at opnå en mindre forøgelse af driftsmidlerne. Arbejdet med at få disse øget yderligere må derfor fortsætte i det kommende år.

I 2012 udkommer *M/S Museet for Søfarts årbog* som den første årbog med museets nye navn, men som den enoghalvfjerdsenstyvende i rækken af årbøger fra museet. Gennem de mange år er store mængder søfartshistorisk viden opsamlet i museets årbøger, og det vil fortsat ske. Men parallelt med den trykte årbogsudgivelse satser museet i disse år stort på at gøre samlinger og viden tilgængelig for alle via internettet. Alle årbøger frem til og med 2008 er nu tilgængelige digitalt, takket være en donation fra M/S Museet for Søfarts Venner. I efteråret startede vi, takket være en donation fra A/S Dampskibsselskabet Orients Fond, opbygningen af en helt ny søgefunktion, der skal samle de mange databaser og andre digitale ressourcer, museet stiller til rådighed for offentligheden, i en åben vidensbase, som også vores brugere kan fylde stof i. Den bli-

ver omdrejningspunktet for det nye museums Videnscenter og kernen i museets nye hjemmeside.

I 2012-udgaven af årbogen præsenterer vi fire emner, der forbinder det gamle og det nye museum:

- Etnologen Ole Mortensøn tager i artiklen *Da skuderne fór* fat på et af museets klassiske studieområder, nemlig de gamle skibstyper. Overraskende nok har skuderne som skibstype på trods af det velkendte navn, længe været glemt, men ny viden om deres store udbredelse i middelalder og renaissance kan nu lægges frem.
- De danske søfolks vilkår under de to verdenskrige bliver et tema i det nye museums udstillinger. C.P. Baird, der er søn af en af krigssejlerne, skriver i *“En broget skare” – Danske krigssejlere i Newcastle upon Tyne* om fire almindelige danske sømænds oplevelser i “udeflåden” under 2. verdenskrig og om deres liv, når de var i land og samledes i danskernes mødested i Newcastle.
- Museumsinspektør Thorbjørn Thaarup arbejder med det nye museums navigationsudstilling og tager parallelt med dette på *En tidsrejse til troperne – i kølvandet på Poul de Løwenørn og de første danske kronometre*. Vi

er i 1780'erne og følger den unge søofficer Poul de Løwenørn på en spændende rejse, hvor han under vanskelige forhold afprøver og bedømmer de første dansk fremstillede kronometre.

- Det nye museum er bygget med et undervisningslokale og vil ved åbningen stå klar med en række undervisningstilbud på forskellige trin. Projektleder Trine Halle beskriver hvordan *En undervisningsafdeling bliver til* i et tæt samarbejde med andre museer og uddannelsesinstitutioner. Forløbene gør ud over undervisningslokalet brug af alle museets udstillinger og videnscentret. De baserer sig på dialog og på aktiviteter, der fysisk og sprogligt inddrager eleverne.

I 2012 gik museumsinspektør Kåre Lauring på pension. Museet og Venneselskabet takker Kåre Lauring for gennem et kvart århundrede, som medlem af redaktionen, at have været med til at sikre årbogens kvalitet og alsidighed. Kåre Lauring har gennem årene delt ud af sin store søfartshistoriske viden bl.a. i en række artikler i årbogen.

Jørgen Selmer

Museumsdirektør